

Рецензия

на дисертационен труд

за получаване на научно-образователна степен “доктор”

по професионално направление 3.3 “Политически науки”

(Публична администрация)

Автор на дисертационния труд: *Георги Ангелов Станков, задочен докторант към Катедра „Публична администрация“, СУ „Св. Кл. Охридски“;*

Тема на дисертацията: *„УМЕНИЯ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ: ИЗСЛЕДВАНЕ НА КАПАЦИТЕТА ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ ПРИ ФОРМИРАНЕТО НА ПУБЛИЧНИ ПОЛИТИКИ“*

Автор на рецензията: *проф. д.п.н. Тодор Галунов, Катедра „Политология, социология и културология“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.*

1. Обща характеристика на дисертационния труд

Представената дисертация е с общ обем 211 страници. В структурно отношение съдържа увод, четири глави и заключение. В текста са включени 31 таблици и 10 фигури. Има 1 приложение. В изследването са цитирани общо 209 източника. От тях 38 са изследвания на български език и 141 са изследвания на английски език, 19 са доклади, документи материали на български, чуждестранни и международни организации и институции и 11 са източници от интернет, предимно уебсайтове и социални мрежи.

Избраната тема е дисертабилна и е посветена на гражданското участие при формирането на публични политики. Изследването отговаря от структурна и съдържателна гледна точка на изискванията за разработването на подобен вид труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Текстът е разработен на основата на богата научна литература, допълнена с други информационни източници (закони, нормативни актове, стратегически правителствени документи и др.). Трудът е с висока степен на информативност и съдържа богат набор от източници, проучени, обобщени и анализирани от докторанта за целите на изследването, с което той успява да аргументира убедително изводите си. Цитирането е добросъвестно и допринася за постигане на целите на дисертацията. Използваните източници свидетелстват за добрата научна осведоменост на докторанта по темата на изследването.

Докторантът представя 4 публикации, свързани с темата на дисертацията. По отношение на изискванията, свързани с покриване на минималните наукометрични показатели, това отговаря напълно на критериите по „Закона за развитие на академичния състав“. Техническото оформление на текста съответства на общоприетите норми. Структурата на дисертацията съответства на общоприетите научни стандарти.

В увода ясно са дефинирани обект и предмет на изследването, основната теза, целите, задачите, методите и обхвата на изследователския въпрос. Така изградената рамка на текста е адресирана към актуалните въпроси на гражданското участие при формирането на актуални публични политики. Формулирането на

изследователски хипотези, които са тествани в процеса на анализ, свидетелства за много добра изследователска култура.

Първа глава изяснява основните понятия, с които авторът си служи в процеса на доказване на докторската си теза: същност на демокрацията, криза на демокрацията, доброто управление като решение на кризата на демокрацията. В главата се прави преглед на мнението на различни авторитети за същността на демокрацията. Авторът показва умения да систематизира и обобщи съществуващите тези.

Във втора глава се прави преглед на теоретичните и практически аспекти на гражданското участие, основанията за участие, пряката и представителната демокрация, същността на публичните политики.

В трета глава изследването е в посока българския контекст и на анализ се подлагат особеностите на българската национална култура на фона на теоретичните постулати за измеренията на културата. Разгледано е мястото на България в сблъсъка на цивилизациите, типовете българска политическа култура, особеностите на прехода от диктатура към демокрация, „плячкосването на държавата“, несбъднатите очаквания, гражданското участие в прехода, страховете от прехода, колебанията в мотивацията на гражданите за проява на активност.

Глава четвърта визира изследване на четири случая на гражданско участие при формирането на публични политики. Последователно са очертани **целите**, методологията и обхвата на изследването. Главата е и с практическа стойност, показваща в конкретни условия капацитета за гражданско участие при формирането на публични политики. На анализ са подложени четири конкретни и различни по характер случаи, в които се проявява

ефектът на гражданската инициатива: „Нашите деца не са биологичен отпадък“, „Запазете Бедечка“, „Местен референдум в община Горна Малина“, „За истинска детска болница“.

Заключението систематизира резултатите от проведените анализи и доказателствата, с които се подкрепят тезите на дисертационното изследване.

Общата ми оценка за дисертацията е положителна. Представен е цялостен и защитим текст, резултат на системна и целенасочена работа. Авторът е извършил значителна по обем и с високо качество работа, насочена към идентифициране, обзор и анализ на значителен корпус от информационни източници. Поставени са актуални и значими въпроси за параметрите на гражданското участие в политиката.

Акцентирам на следните достойнства в доктората:

1. Извършена е систематизация на значителна по обем литература, визираща гражданското участие при формирането на публични политики.
2. Попълнени са „бели петна“ в българската наука, изследваща формите на гражданско участие.
3. Дадена е ясна картина на посоките на гражданската активност.
4. Направени са препоръки за изготвяне на матрица на изследване.

Дисертантът поставя на високо теоретично равнище въпроса за гражданското участие при формиране на публични политики.. Ефективността на това участие се превръща в основен критерий за действията на всяка публична власт в последните десетилетия. В конкретния случай тя е изключително сложно да бъде оценена,

поради спецификите на самия обект на анализ – огромното разнообразие от форми на гражданска активност. Успешно са систематизирани различните аспекти на гражданското участие. Съществен плюс за дисертационното изследване е и систематизацията на факторите, които влияят върху прилагането или неприлагането на една или друга форма на гражданска активност. Успешно е аргументирана тезата, че участието е *ключов елемент на демокрацията, проява на народния суверенитет, начин за легитимация на представителната демокрация, резултат от развитието на постматериализма.*

Въз основа на анализа, дисертантът изготвя препоръчителна матрица за анализ на гражданското участие в българския политически живот. Приложението на матрицата може да се ползва в практиката и в други изследвания стига политическите елити, анализатори и изследователи да възприемат предложеният модел.

II. Актуалност.

Темата е актуална от гледна точка на наложилата се теза на изследователи и граждански активисти в демократичния свят, че гражданското участие е фундаментално за повишаване на качеството на демокрацията, но остава спорно в каква степен гражданите имат ресурси да участват, а управляващите са склонни и/или подготвени да насърчат такова участие. Актуалността е видима веднъж в развитието на глобалните процеси на демократизация и де-демократизация, кризата на демокрацията и стремежа за повишаване на качеството на демокрацията в световен мащаб.

Българската реалност кореспондира с този процес и това прави темата актуална и за българската научната общност и широката

общественост. Авторът разкрива спецификата на българската демокрация в годините на „преход“ и спецификата на българската „протестност“, изразяваща се в мащабно недоверие към институциите на политическата власт, но съчетано и с тези на прокуратурата и съдебната система. Спецификата на прехода обединява многоаспектното недоволство в посока битка с „мафията“, което налага „рестарт на системата.“ Подобни нагласи сочат, че в България кризата на доверието в демократичните институции, процедури и процеси е достигнала до степен загуба на легитимност в очите на гражданите. Обществената и политическа обстановка в България през последните години се характеризира като „криза на демокрацията“, но в която все по-често се проявяват граждански инициативи, амбицирани да въздействат на управленците при вземането на решенията в различни сектори на политиките и на обществения живот.

III. Качества на методиката

Използваната в дисертационното изследване методика е подходяща за анализирания предмет. Тя се състои в: запознаване с налична литература по обекта и предмета на изследването; провеждане на дълбочинни интервюта с организатори и участници в социални движения и кампании; проучване на нормативни документи; разработване на матрица за изследване на гражданско участие и прилагането ѝ чрез изследване на четири случая набраните данни, от които са анализирани с удачни методи.

IV. Научни и научно-приложни приноси:

Приемам приносите формулирани от автора и смятам, че те са резултат от неговата самостоятелна работа. Докторантът е успял да изпълни поставените цели в дисертационното изследване и да докаже тезите си.

Авторът извежда следните съдържателни приноси на дисертацията:

- създаване и изпробване на матрица за изследване и представяне на случай на гражданско участие;
- капацитета за гражданско участие не се ограничава само до капацитета на участващите граждани, а е функция и на способността на администрацията и на политическата класа да допускат гражданите в процеса на формулиране на проблемите и решенията;
- капацитетът за гражданско участие е обвързан със социокултурния контекст на българската среда;
- направена е отчетлива разлика в характера на гражданската активност в България през „трите вълни на демократизацията.”;
- предложено е разбиране за демокрацията на участието като „доста флуидно понятие и също толкова флуиден процес, който лесно може да прелее към процедурите на пряката или съвещателната демокрация, но може да остане и нещо различно.”
- От четирите изследвани български случая е изведен списък от типа „Какво работи?”- с препоръки за повишаване на капацитета на гражданските активисти у нас.

V. Автореферат

Авторефератът е с обем от 37 страници. Той е разработен подходящо, така че дава вярна и точна представа за извършената изследователска работа и резултатите от нея.

VI. Бележки и Препоръки – текстът е на високо научно ниво. Като известна критика може да се отчете, че в стремежа си да направи обстоен преглед на писаното преди него, авторът на моменти в глава първа и втора не откроява достатъчно личната си гледна точка. Разбира се, без теоретичната обосновка трудно ще се изпълни задачата на изследването, но основните му приноси сякаш са свързани с глава трета и четвърта. Дисертацията би спечелила още, ако докторантът се опита да отговори на „вечния“ въпрос – каква избирателна система най-добре би подхождала на постигането на резултат, съответстващ на гражданското участие в модерния български политически процес? Как избирателната система би се вписала в изискванията на предлаганата матрица?

Относно приносите имам следните констатации:

- **За изготвяне на „матрица“**. Смятам, че това е добра иновативна идея за българските условия и ефективността ѝ може да се види и в други изследвания, извън направените от автора, стига политическите елити, анализатори и изследовател да възприемат предложениния модел.
- Приемам тезата, че гражданската активност зависи и от поведението на администрацията. За българските условия тук има какво да се работи в практическото приложение на развитата концепция.
- Относно „флуидността“ на демокрацията - приемам приноса като факт за изследвания конкретен проблем, а не за абстрактна

теоретична иновация. Самият автор отбелязва, че учените от различните школи имат различна визия за демокрацията и „преливат“ от пряката към представителната и обратно.

VII. Публикации – докторантът има четири публикации по темата в авторитетни научни издания. По отношение на изискванията, свързани с покриване на минималните наукометрични показатели, докторантът отговаря напълно на критериите по „Закона за развитие на академичния състав“.

VIII. Заключение:

Уважаеми колеги,

Оригиналността на дисертационния труд, наличието на необходимия брой публикации и участието в научни прояви, съгласно изискванията на „Закона за развитие на академичния състав“, ми дават правото на обосновано заключение, че са налице всички условия на докторант Георги Станков да се присъди образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.3. Политология (Публична администрация). **Ще гласувам и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително и без колебание за направеното предложение.**

15.06.2021 г.

гр. Велико Търново

професор д.п.н. Тодор Галунов (.....)